

Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky

Anticipace v simultánním tlumočnictví
(Bakalářská práce)

Autor: Marie Böhmová, Angličtina se zaměřením na aplikovanou ekonomii

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Prágerová

Olomouc 2008

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne 12. března 2008

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Mgr. Veronice Prágerové, vedoucí mé bakalářské práce, za odborné vedení při tvorbě mé práce.

Dále pak děkuji svému švagrovi Colinovi za ochotné namluvení textů využitých k praktickému cvičení. Děkuji za trpělivost, i když jsi to musel mluvit po 22.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala studentům FF UP za ochotu a čas věnovaný účasti na mém praktickém experimentu.

Obsah

1	Úvod.....	5
1.1	Vysvětlení základních pojmů.....	6
2	Vysvětlení pojmu anticipace.....	7
2.1	Redundance – nadbytečnost.....	8
2.2	Anticipace mimo tlumočnictví.....	9
3	Počátky anticipace a někteří odborníci	10
4	Druhy anticipace	12
5	Co je důležité při používání této techniky	14
5.1	Nezbytnost jejího využití	15
5.2	Výhody anticipace	16
5.3	Nevýhody anticipace.....	17
6	Praktická část	18
6.1	Experimentální text.....	19
6.2	Cílem experimentu.....	20
6.3	Tlumočený text	21
6.3.1	Upravený text.....	21
6.3.2	Rozbor experimentálního upraveného textu	22
6.3.3	Text správný	24
6.4	Průběh experimentu	25
6.5	Hypotéza	26
6.5.1	Skupina 1	26
6.5.2	Skupina 2	26
6.6	Postup při vyhodnocování experimentu	27
6.6.1	Vyhodnocení výsledků uvnitř jednotlivých skupin	28
6.6.1.1	Skupina 1	28
6.6.1.1.1	Vyhodnocení výsledků každého studenta skupiny 1	28
6.6.1.1.2	Vyhodnocení výsledků uvnitř skupiny 1 při porovnání textu správného s textem upraveným.....	28
6.6.1.2	Skupina 2	30
6.6.1.2.1	Vyhodnocení výsledků každého studenta skupiny 2	30
6.6.1.2.2	Vyhodnocení výsledků uvnitř skupiny 2 při porovnání textu správného s textem upraveným.....	30
6.6.2	Srovnávání výsledků mezi skupinami	32
6.7	Závěr experimentu	37
7	Závěr	38
	Resume.....	39
	Anotace	44
	Annotation	45
	Bibliografie	46

1 Úvod

V dnešní době, kdy se spojení s okolním světem stává stále více a více nezbytné, snazší a rychlejší, je tlumočnictví velmi žádanou službou. A právě zde nám profese tlumočnicků usnadňuje naši práci, tím, že nám přetlumočí co potřebujeme. Samozřejmě, že samotná profese tlumočnicků je velmi náročná, ne až tak fyzicky jako psychicky, a to především na koncentraci a dobrou paměť. Aby si tlumočníci mohli tuto profesi trochu ulehčit, snaží se využívat různých technik, které k tomu přispívají.

V této práci se budu věnovat jedné z tlumočnických technik používané při simultánním tlumočení a to jmenovitě anticipaci. Součástí mé práce nebude pouze teoretická část, ale také praktická část, kde si bych si ráda ověřila funkci této techniky v praxi.

V první kapitole se podívám na to, co to přesně ona anticipace v simultánním tlumočnictví znamená.

Poté anticipaci rozdělím na její jednotlivé druhy, a to podle toho, kdy ji tlumočníci využívají a jaké podklady k jejímu využití potřebují.

Dále se zmíním o případech, kdy je nezbytná, o jejich výhodách a nevýhodách.

V následující kapitole připomenu její historii a některé odborníky, kteří se tímto „fenomémem“ zabývali či zabývají, vytvářejí různé výzkumy a odborně na toto téma publikují a přikládají této technice na důležitosti a nezbytnosti.

Součástí mé práce je případová studie, kde se na praktickém pokusu, snažím ukázat slabá místa anticipace a její možné zneužití. Pro tuto část mi poslouží namluvený speciálně upravený text. Tento text bude poté skupinkou studentů přeložen z jazyka anglického do jazyka českého. Při úpravě je přihlédnuto k nutnosti ukázat si jednotlivé výhody anticipace a také její nevýhody či záludnosti, se kterými může tlumočník přijít do styku.

Nakonec bych ráda shrnula své poznatky z provedeného příkladu a porovnala je s již publikovanými poznatky některých odborníků.

Hlavním cílem této práce je objasnit si pojem anticipace a jeho aplikace v praxi. Dílčím cílem zde je, zda jsou studenti schopni této techniky využívat a to i bez předcházejícího tréninku. A v neposlední řadě také, jak se tlumočník dokáže vyrovnat s případnými zádrhly v textu, který má tlumočit.

1.1 Vysvětlení základních pojmů

Simultánní tlumočení

- Tlumočnick přenáší vzkaz z jazyka zdrojového do jazyka cílového a to v co nejkratší době, poté co byl řečníkem vysloven. Řečník přitom neustále pokračuje ve svém mluveném projevu.
- Simultánní tlumočení je někdy také označováno jako konferenční.

Anticipace

- Předvídání

Zdrojový jazyk (dále jen ZJ)

- Jazyk, kterým mluví řečník.

Cílový jazyk (dále jen CJ)

- Jazyk, do kterého tlumočnick překládá projev řečníka.

Redundance

- Nadbytečnost

2 Vysvětlení pojmu anticipace

Anticipace neboli předvídání je jednou z technik používaných v simultánním tlumočnictví. Tato technika tlumočnickovi umožňuje předvídat ještě nevyřčená slova řečníka, tím šetřit tlumočnickův čas a koncentraci. Tlumočnick tyto předvídaná slova vysloví ještě dříve než samotný řečník. Toto se může dít pomocí zapojení dalších znalostí, které jsou tlumočnickovi k dispozici, anebo které tlumočnick shromáždí až během samotného tlumočení.

R. Jones přirovnává anticipaci k intuici. Tvrdí že anticipace je neustále trvající proces vnímání, kterého cílem je vznik tlumočnickovy pozice v komunikačním kontextu.

Je možno říct, že anticipace je podvědomý proces, který se týká celé řady jednotlivých částic ne jen samotných slov.

Je to predikce založená na znalosti všeobecně známých kolokací (M. Ledererová 1981).¹

Podle I. Feigenberga a G. Žuravleva², kteří mluví o pravděpodobnostní anticipaci, je to „předešlá zkušenost a současná situace, které dávají základy pro hypotézy o nadcházejícím vývoji a určitá pravděpodobnost je zde ustálena pro každou z těch pozdějších. Podle takovýchto prognóz je objekt zaměřen anebo připraven pro akce v nadcházejících situacích, které by pomohly dosáhnout určitého cíle s nejvyšší pravděpodobností.“

¹ LEDERER, Marianne. *La traduction simultanée*. Paris: Minard, 1981.

² FEIGENBERG, I.M., G.E. Žuravlev. *Verovatnostnoe prognozirovanie Deyatelnosti Čeloveka*. Moskva: Nauka, 1977.

2.1 Redundance – nadbytečnost

Základem pro užívání anticipace a jejího prognózování je redundance jazyka a to jak objektivní tak subjektivní.

Její mechanismus se obvykle uskutečňuje v šesti základních rovinách:

Slabika, slovo, syntagma, výpověď, sdělení, komunikativní výpověď.

(G. Černov 1987:226)³

Tyto roviny se mohou prolínat a pravděpodobnostní prognózování může být uskutečňováno ve více rovinách současně. Jedině takto, je možno pro tlumočníka dosáhnout ekvivalentní produkce cílového sdělení. Je nutno koncentrovat se na dominantní prvky sdělení ve ZJ a proto tudíž prognózovat ve více rovinách současně. Kromě toho je také potřeba anticipovat v co nejširším kontextu, neboť pouze takto je možno provést správnou anticipaci. Pokud prognózujeme ve více rovinách pomáhá to plynulosti projevu v CJ a snižuje se počet nevyhnutých oprav na straně tlumočníka.

G. Černov (1978)⁴ anticipaci přirovnává k nadbytečnosti, ve které od sebe odlišuje objektivní a subjektivní složky. Kdy objektivní nadbytečnost je ta část, která se v řeči projevuje jako základní fakt, slova jsou rozeznána dříve, než je řečník vysloví. Kombinovaná nadbytečnost přispívá k růstu pozornosti ze strany tlumočníka na všeobecný smysl řeči.

Nadbytečnost má své výhody. Větší stupeň vzájemné závislosti mezi po sobě jdoucími jazykovými částmi znamená, že části vzkazu mohou být vynechány anebo zdeformovány, aniž by způsobili jakoukoliv trhlinu v komunikaci. Jakákoliv scházející část může být posluchači doručena na základě okolních částí, díky kontextovým nápovědám. (G. Miller 1963:103)⁵

³ ČERNOV, Gelij. V. *Osnovy sichronnogo perevoda*. Moskva: Vyššaja škola, 1987.

⁴ ČERNOV, Gelij. V. *Teorija i praktika sinchronnogo perevoda (Theory and practice of simultaneous interpretation)*. Moskva: Meždunarodnyje otnošenija, 1978.

⁵ MILLER, George. A. *Language and Communication*. New York, Toronto: McGraw-Hill, 1963.

2.2 *Anticipace mimo tlumočnictví*

V neposlední řadě je dobré zmínit, že anticipace není využívána pouze v tlumočnickém oboru. P. Anokin⁶ (1978) je přesvědčen, že všechny lidské bytosti mají adaptivní charakter. Ten jim pomáhá seznamovat se s novými životními zkušenostmi, které mohou nastat a tím vlastně předvídat způsob, jakým se s nimi mohou vypořádat.

⁶ ANOKIN, P. K. *Philosophical Aspects of the Functional System Theory*, Moscow, 1978.

3 Počátky anticipace a někteří odborníci

Ačkoliv se o anticipaci v samotných tlumočnických kurzech moc nemluví, tato technika je známá již od roku 1952. Kdy byla definována J. Herbertem⁷ v jeho knize *The interpreter's handbook: How to become a conference interpreter*. Od té doby se touto technikou zabývá celá řada odborníků především ze strany tlumočnicků.

Termín pravděpodobnostního prognózování poprvé použil I. M. Fejgenberg v roce 1963.

Dalším průkopníkem je W. Wilss, který navrhl rozvoj anticipačních schopností v průběhu přípravných kurzů pro tlumočníky. Z pozdějších si jmenujme M. Ledererovou, která se zmiňuje o poznávání budoucích aktivit slovního předvídání a očekávání jejich smyslu. D. Gile zavádí diskuzi anticipace jako prolínání čtyř snah uskutečňovaných v konferenčním tlumočnictví.

Jedním z odborníků je R. Setton, který se touto technikou zabývá a studuje, stejně tak jako i M. Ledererová, způsoby anticipace shora-dolů a se zdola-nahoru.

V neposlední řadě se zmiňme o G. Černovovi. Technikou simultánního tlumočení se zabývá od samotného počátku své vědecké práce. O něco později poté přichází s názvem „pravděpodobnostní prognózování“, říká o něm, že to je základní mechanismus, který tlumočnickovi umožňuje simultánně tlumočit.

Jak svůj princip pravděpodobnostního prognózování neboli anticipaci vysvětluje? Po vyslechnutí počátečního slova ve větě si můžeme vytvořit celou řadu sémanticky, syntakticky i strukturně gramaticky správných pokračování této věty. V průběhu poslechu dalších slov postupně vylučujeme některé varianty a ke konci věty už nám zbývá pouze jediná možná varianta. (G. Černov 2004)⁸.

G. Černov (2004)⁹ ve své knize také uvádí, že samotná anticipace není pouze technika využívána v tlumočnictví ale také v lidském chování a lidské řeči. Principy využití pravděpodobnostní anticipace v tlumočnictví a v lidském chování si jsou podobné. Čím větší množství možných alternativ v určitém bodě, tím vyšší je

⁷ HERBERT, Jean. *The Interpreter's Handbook: How to become a conference interpreter*. Geneva: Georg. 1952.

⁸ ČERNOV, Gelij, V. *Inference and anticipation in simultaneous interpreting*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2004.

⁹ ČERNOV, Gelij, V. *Inference and anticipation in simultaneous interpreting*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, 2004.

informační hodnota vybrané alternativy. Tento koncept byl vyvinut v Ruské škole psychologie A. N. Leont'evem, Bernsteinem a dalšími.

4 Druhy anticipace

Anticipaci je možno rozdělit do několika skupin:

M. Ledererová (1978:331) vnímá anticipaci založenou na jazykovém předvídání.

Po jazykové stránce chápeme anticipaci jako R. Setton (1992:52):

Lingvistickou:

tlumočník předvídá vzkaz na základě syntaktické a/nebo sématické informace obdržené ze zdrojové jazykové věty. (slova, smysl, kontext přednášeného textu)

Lingvistická anticipace může být považována za nedílnou část procesu vnímání. Jakožto něco, co je úplným základem vnímání lidské řeči. F. Richaudeau (1973: 21)¹⁰

Extralingvistickou :

zde tlumočník využívá svou celkovou situační znalost (znalost prostředí, atmosféra konference, řečníka, způsob jeho chování, možnost prostudovat si projev dopředu a připravit se). Díky tomu tlumočník může číst mezi řádky.

- znalost předem známá
- znalost získaná ze samotného textu
- znalost související

I když tlumočník už má určité znalosti o tlumočeném textu, nepřestává se soustředit a své dopředu získané znalosti v samotném tlumočení využívá. Může pomoci v lepší a snazší orientaci, při překládání dat (jména, čísla...). Je výhodné znát dopředu hlavní myšlenku tlumočeného projevu. Při těchto znalostech se technika předvídání zvyšuje a tím se snižuje četnost možných chyb.

¹⁰ RICHAUDEAU, Francois. *Le langage efficace*. Paris: Denoël, 1973.

Jazykovou předvídavost lze také rozdělit podle toho, jakými jazykovými jednotkami je spuštěna W. Wills (1978)¹¹:

Co-textual – intralingual

Idiomatické výrazy:

slovesné kolokace, standardní fráze.

Podle M. Ledererové (1980)¹² anticipaci lze rozdělit na:

Čistou – shora dolů :

tlumočnická slova vysloví v CJ dříve než samotný řečník v ZJ

Kontrolní – zdola nahoru:

tlumočnická slova vysloví v CJ později, ale protože to je jen s nepatrným odstupem od slov řečníka, je zcela zřejmé, že tlumočnická předvídal, avšak čekal na řečníka, aby si svou anticipaci mohl překontrolovat. Ihned poté co si je tlumočnická jistý, že anticipoval správná slova, svou jistotu potvrdí mluveným projevem.

¹¹ WILLS, Wolfram. *Syntactic Anticipation in German - English simultaneous interpreting*. In GERVER, David, SINAÏKO, Wallace H. *Language Interpretation and Communication*. New York, London: Plenum Press, 1978. s. 343-352.

¹² LEDERER, Marianne. *La traduction simultanée fondements théoriques*, PhD dissertation. Université Paris III. 1980.

5 Co je důležité při používání této techniky

Aplikace správného pravděpodobnostního prognózování závisí na mnoha faktorech. Především na osobnosti samotného tlumočníka, na jeho dokonalé znalosti JZ i JC, na jeho psychofyziologických schopnostech (paměť, logické myšlení, soustředění, apod.). Na znalosti tématu, obsahu vystoupení a záměru řečníka, na znalosti konkrétní komunikační situace, za niž převod probíhá. Základním prvkem, který dovoluje užití pravděpodobnostního prognózování, je redundance jazyka – ať objektivní nebo subjektivní. (viz. kapitola 3.1)

Abychom mohli anticipovat musíme pochopit mluvený text. Tento text lze přirovnat ke skládačce, kterou lze různě formovat, v návaznosti pro koho je určena a co jí chceme sdělit. Podle M. Ledererové (1990) nám poznávací komplementy dávají možnost vytvořit si dočasnou prezentaci a přednést jí s časovým předstihem, než bude vyslovena ve svém zdrojovém jazyce.

Uveďme si příklad: dům nám evokuje přístřešek, jistotu, hřmění v nás budí obavu z deště a nadcházející bouřky, rychlý dech se nám vybaví ve spojitosti se spěchem, během. Pokud tyto slova uslyšíme v určitém spojení, je velmi pravděpodobné, že řečník se bude zmiňovat o zhoršujícím se počasí a lidech kteří utíkají domů, aby se před oním počasím schovali do tepla a sucha. Důležité je si smysl věty a jejího okolí dát dohromady co nejrychleji a pokud to je nezbytné ještě jej v samotném průběhu vyslovování upravovat a formovat do konečné podoby.

5.1 Nezbytnost jejího využití

Anticipujeme i ve chvíli, kdy si to neuvědomujeme. Jasněji to lze vypožorovat právě na tlumočení z německého jazyka, ale také při interpretaci tzv. pat phrases neboli zdvořilostních frází.

Samozřejmě se tlumočníci musí učit rozeznávat konverzační obraty a technickou strukturu v jazycích, do kterých tlumočí. Tlumočí-li někdo pro Angličany, měl by vědět, že pokud se začíná frází „Toto je zajímavý návrh“ je nasnadě, že se bude pokračovat, „ale“ a bude zde negativní vyjádření. Tlumočníci zabývající se německým jazykem mají na paměti, že jazyková struktura toho jazyka je často obrácená. Sloveso se objevuje až na konci věty. Dobrým příkladem pro nás bude, představíme-li si, jak spolu mluví dva němci, mluví stejnou řečí kde slovesa jsou až na konci vět. Ale i přesto nečekají na vyznění celé věty, aby jí pochopili, chápou jí už v jejím průběhu.

Ukažme si ještě jeden příklad možné anticipace, kdy nám pro tuto ukázkou jako zdrojový jazyk poslouží němčina a cílovým jazykem bude francouzština.

Příklad: Je konec konference a německá strana děkuje francouzské.

V německém slovosledu to bude vypadat takto: (My bychom rádi Francouzské straně za účast poděkovali).

Ihned po vyřčení prvních slov řečníka, je tlumočnickovi zřejmé, kam tento proslov povede.

Pokud se tlumočník zabývá italštinou, tak ví, že u Italů je nasnadě vyslovit závěr na začátku a poté podávat vysvětlující argumenty. Kdežto jiné jazyky to mají přesně naopak, např. Francouzi.

Ale nejen tyto informace jsou důležité, spousta se tlumočník doví již na začátku ze samotného tématu schůzky, např. negociační, seznamovací, zahájení konference...

Pozor by si měl dát také na národní stereotypy a jejich důležitost, která by se ale neměla přehánět. I když tlumočnickovi je nápomocná.

Při jakémkoliv druhu tlumočení, by měl interpret vždy využít veškeré možné nabídnuté nápovědy mluvčího o tom, co bude následovat. Ať už jde o návrhy v podobě slovních spojení (na druhou stranu, uveďme si příklady, závěrem...), či materiál, který mu byl dán k dispozici s předstihem.

5.2 Výhody anticipace

Mezi základní plusy, které nám takto technika přináší, patří úspora vynakládané energie tlumočnicka v průběhu tlumočení.

Pokud můžeme využít anticipace extralingvistické, pak mezi výhody jistě patří i menší nervozita a větší klid spojený s možností seznámení se s tlumočeným textem dopředu. Nemusí to však být samotný text, jak už bylo uvedeno extralingvistická anticipace do sebe zahrnuje i další znalosti či získané informace o tématu v širším kontextu, o řečníkovi...

W. Wilss uvádí, že základním důvodem používání této techniky, je snaha o dosažení co nejkvalitnějšího výkonu.

Jak už bylo zmíněno, některé jazyky např. němčina mají jinak stavěnou větnou skladbu a čekat příliš dlouho na přísudek či jiný větný člen, se nemusí vždy vyplatit.

Někdy mohou nastat zádrhly v technice, tlumočnick nemusí slyšet dané slovo, anebo jemu nemusí rozumět. Řečník se zakašlal, konec slova spolkl. Samozřejmě tlumočnick také nemusí porozumět danému výrazu. Pak je na tlumočnickovi, aby už z předchozí části věty byl schopen vydedukovat zbytek.

5.3 Nevýhody anticipace

Jednou ze základních nevýhoda je přílišná tendence spoléhání se na anticipaci. A následná nedůsledná kontrola při jejím využívání. Tato technika se může vymstít, i když se tlumočnickovi zdá, že je na místě, a že ho vede správným směrem. Buďto řečník úmyslně mění svou řeč ať už z důvodu zvýšení pozornosti posluchačů, anebo je přednášená řeč podána nezvykle, může to být forma satiry, vtipu. Tlumočník proto musí vždy velmi důsledně zvážit jestli je namístě a jestli si je dostatečně jist, že ho vede správnou cestou.

Mylná anticipace může mít špatné důsledky. Interpret může znervóznět, neboť si uvědomí svou chybu a potřebuje ji co nejrychleji opravit, pokud to je nutné. Je možné, že se díky předvídání splete, ale pokud chyba není markantní a anticipované slovo či fráze není natolik důležité, je možné to vynechat a pokračovat v tlumočení dále bez pozastavení se. Nicméně je-li anticipované slovo či fráze nezbytné pro pochopení textu nebo kontextu daného textu, je důležité zůstat profesionálem a opravit se a to co nejrychleji a nejpresněji a pokračovat dále.

Je dobré vědět, že i když je to technika velmi často využívaná i podvědomě, nesmíme na ní automaticky spoléhat. Zpětná kontrola je vždy velmi důležitá.

Samozřejmě pokud při anticipaci vynecháme jedno ze tří podaných superlativ ve ZJ, posluchači asi ochuzeni o řečníkův projev nebudou. Stále budou vědět o čem je řeč. Pokud ale vynecháme jiné důležité informace (data, jména, kontexty, spojky...), může dojít k rozporu v tom, co řečník chce posluchačům sdělit ve ZJ, a v tom co posluchač přijme v CJ.

6 Praktická část

Smyslem této praktické části je zjistit, zda také studenti anticipaci jakožto techniku využívají při tlumočení. Protože samotná technika se na cvičeních vědomě a cíleně nepochvíčuje a ani ji není věnována větší pozornost. A poněvadž je možno předvídání využívat i podvědomě, zkusím se podívat, jak to probíhá.

Pokud tuto techniku studenti používají, ráda bych zjistila nakolik se studenti touto technikou nechávají ovlivnit a tím dělají chyby anebo jestli ji dokážou konstruktivně využívat a tím ji mít jako tzv. pomocnou berličku, kterou mají plně ve svých rukou a nevypustí ji, pokud si ji nejsou zcela jisti.

6.1 Experimentální text

Pro tento průzkum jsem vytvořila text, který v určitých pasážích k technice předvídání svádí. Některé tyto pasáže jsou logické a jednoduše odvoditelné. Některé pasáže byly pozměněny na svém samotném konci, aby v tlumočnickém procesu způsobili zamyšlení a popřely možnou anticipaci, která by zde jinak byla zcela na místě.

Uvedme si několik příkladů:

Příklad č. 1:

Jasná anticipace – Poslanci Parlamentu ČR schválili novelu zákona 80% většinou.

Zde slůvka procentní většinou jsou logicky možné být anticipovány, neboť nikdo neočekává a rovněž bylo by nelogické říct, že Poslanci Parlamentu ČR novelu zákona schválili 80% menšinou.

Příklad č. 2:

Zrádná anticipace - Sádlo je zdravé.

Věta zní zvláštně. Na první pohled by člověka napadlo !chyba! sádlo není zdravé. Takováto anticipace a následná oprava by ale nebyla na místě. Řečník začne posléze vysvětlovat, proč to sádlo vlastně zdravé je. Tuto chybu nelze považovat za banální a takovou, ke které se není třeba vracet a opravovat ji. Naopak celá přednáška se může týkat právě onoho sádla prospěšného našemu zdraví více než rostlinné tuky.

6.2 Cílem experimentu

Jak už jsem uvedla, cílem je zjistit zda vůbec studenti této techniky využívají a pokud ano tak jak. Není cílem zjišťovat, jak je na tom který student se svými tlumočnickými znalostmi a uzavírat určité prognózy o jeho schopnostech být či nebýt dobrým tlumočnickem. Toto ani z tohoto jednoho cvičení posuzovat nelze. Cílem tohoto experimentu je zjistit četnost možných anticipací, její druhy, a to především zda jde o anticipaci vědomou či podvědomou a lingvistickou či extralingvistickou. Dále se chci podívat na reakce studentů při spozorování nelogických smyslů, na možné způsoby sebe-opravy a zda se oprava děje opravdu jen v naléhavých případech, anebo vždy.

Jelikož si pro svůj výzkum vybírám studenty, je zde větší pravděpodobnost výskytu chyb.

6.3 *Tlumočený text*

Podívejme se na text, který se stal předmětem tohoto experimentu.

6.3.1 Upravený text

Books: To read or not to read?

Books are a part of our life since our birth. The first book we get is the one where our mothers write how nicely we grow then we get many picture books and when we start to be pupils we get our first „slabikář“ book where we learn numbers and we begin to count. Some of us go on reading more and some of us just don't.

Nowadays there are many researchers who try to figure out why people don't read books especially young people and children. They seem to be more interested in computers, play stations, and a new hit books recorded on tapes which they can listen to while doing sport, surfing the internet, chatting or texting on the cell phone. Why is it like this? There are a lot of writers who can write very well. Is it because the books are becoming less and less expensive? Is the market not rich enough? That sounds unbelievable. The authors are trying to overtake each other and bring a new and the top bestseller almost every week. Here is an example of one of the most successful writers worldwide in the old days.

J. K. Rowling the most popular British author with her worst-selling piece Harry Potter. Though she has sold more than 100 copies of her debuting novel she remained determined to break the ice and make the second part even a bigger hit. She won again, the book wasn't translated into any language, the internet hackers didn't even think to make copies and make it available for free to everyone. With every new part the number of the pages grew and grew. J.K. Rowling tried to make the main hero uglier so the girls would see him as their idol and would buy her books. J.K. Rowling didn't find her fame with the Harry Potter series. She could give up her job and stop working as a waitress. Although she didn't manage to become well known writer she managed to be put into the creative writing courses as a warning to the students as to which way they should go.

Although she decided to write no more Harry Potter stories, let's just hope she will come up with something as tempting and entertaining as that. And the kids won't want to wait to read the next page.

6.3.2 Rozbor experimentálního upraveného textu

Podívejme se na text ještě jednou. Tentokrát si rozeberme určitá slova či slovní spojení, která mohou být náchylná k předvídání anebo jsou snadno zaměnitelná. Tlumočník si může tyto slova vybavit v opačném významu a to hlavně, protože z kontextu to vyplývá jinak a jeho extralingvistická znalost je opačná.

Books: To read or not to read?

Books are a part of our life since our birth. The first book we get is the one where our mothers write how nicely we grow then we get many picture books and when we start to be pupils we get our first „slabikář“ book where we learn numbers and we begin to count. Some of us go on reading more and some of us just *don't*. (*lingvistická anticipace, souvětí, kde je z textu věty cítit změna druhé věty na negativní*).

Nowadays there are many researchers who try to figure out why people *don't read* books (*už podle nadpisu a prvního odstavce víme o čem text bude a proto, když se řečník zmíní o vědcích a jejich výzkumu s lidmi, okamžitě posluchače napadne, že se bude řešit proč lidé nečtou*) especially young people and children. They seem to be more interested in computers, play stations, and a new hit books recorded on tapes which they can listen to while doing sport, surfing the *internet* (*jeden z klasických příkladů extralingvistické predikce*), chatting or texting on the *cell phone* (*další z klasických příkladů extralingvistické predikce*). Why is it like this? There are a lot of writers who can write very well. Is it because the books are becoming *less and less expensive* (*je zde velká pravděpodobnost anticipace, která má za následek špatný překlad, u knížek je známo že se rok co rok zdražují*)? Is the market not rich enough? That sounds unbelievable. The authors are trying to overtake each other and bring a new and the top bestseller almost every week. Here is an example of one of the most successful writers worldwide in *the old days* (*opět možná anticipace, ale zase s negativním výsledkem protože se předpokládá, že se bude mluvit o době dnešní*).

J. K. Rowling the most popular *British author* (*anticipace extralingvistická, J.K. Rowling je velmi známá Britská spisovatelka*) with her *worst-selling piece* (*předpokládá se anticipace, která bude mít špatný výsledek, neboť většině se vybaví nejlépe prodáváný kousek*) Harry Potter. Though she has sold more than 100 copies of her debuting novel she remained determined to break the ice and make the second part even a bigger hit. She won again, the book *wasn't translated* (*slova, která nemusí být předvídána, ale budou při tlumočení způsobovat potíže, protože budou odporovat všeobecnému povědomí o dané skutečnosti*) into any language, the internet hackers *didn't even think* (*další spojení, které je nesprávné, ale v tlumočnickově překladu by mělo znamenat pozastavení a zamyšlení nad jeho správností, cílem je znejistění tlumočníka a jeho další používání anticipace*) to make copies and make it available for free to everyone. With every new part the number of the pages grew and grew (*anticipace lingvistická, kdy pomocí spojky zajišťujeme opakování slovesa*). J.K.

Rowling tried to make the main hero *uglier* (*tato anticipace je nesprávná, extralingvistická, předpokládá se, že hlavní hrdina je krásný a šarmantní, takže ošklivější je zde vnímáno jako chyba řečníka, a je snaha tuto chybu opravit*) so the girls would see him as their idol and would buy her books. J.K. Rowling didn't find her fame with the Harry Potter series. She could give up her job and stop working as a *waitress* (*anticipace extralingvistická, kdy někteří, kteří ví o spisovatelce více, znají její původní povolání*). Although she didn't manage to become well known writer she managed to be put into the creative writing courses as a warning to the students as to which way they should go.

Although she decided to write no more Harry Potter stories, let's just hope she will come up with something as tempting and entertaining as that. And the kids won't want to wait to read the next page.

6.3.3 Text správný

Books: To read or not to read?

Books are a part of our life since our birth. The first book we get is the one where our mothers write how nicely we grow then we get many picture books and when we start to be pupils we get our first „slabikář“ book where we learn numbers and we begin to count. Some of us go on reading more and some of us just don't.

Nowadays there are many researchers who try to figure out why people don't read books especially young people and children. They seem to be more interested in computers, play stations, and a new hit books recorded on tapes which they can listen to while doing sport, surfing the internet, chatting or texting on the cell phone. Why is it like this? There are a lot of writers who can write very well. Is it because the books are becoming more and more expensive? Is the market not rich enough? That sounds unbelievable. The authors are trying to overtake each other and bring a new and the top bestseller almost every week. Here is an example of one of the most successful writers worldwide nowadays.

J. K. Rowling the most popular British author with her best-selling piece Harry Potter. Though she has sold more than hundreds copies of her debuting novel she remained determined to break the ice and make the second part even a bigger hit. She won again, the book was translated into many languages, the internet hackers even tried to make copies and make it available for free to everyone. With every new part the number of the pages grew and grew. J.K. Rowling tried to make the main hero more handsome so the girls would see him as their idol and would buy her books. J.K. Rowling found her fame with the Harry Potter series. She could give up her job and stop working as a waitress. She managed to become well known writer and to be put into the creative writing courses as an example to the students as to which way they should go.

Although she decided to write no more Harry Potter stories, let's just hope she will come up with something as tempting and entertaining as that. And the kids won't want to wait to read the next page.

6.4 Průběh experimentu

Účastníci výzkumu, jimiž jsou studenti hodin tlumočnického cvičení, budou rozděleni na dvě skupiny.

Obě dvě skupiny jsou seznámeny s tématem textu. Ví, že se jedná o řeč zaměřenou na knihy a také o J.K. Rowling a její bestseller Harry Potter.

Skupina 1 tlumočí nejprve text upravený a poté text správný.

Skupina 2 tlumočí nejprve text správný a poté text upravený.

Obě skupiny slyší každou nahrávku pouze jednou a jejich tlumočnický překlad se nahrává a poté se použije k rozboru.

6.5 Hypotéza

U obou skupin je možné, že se žádná anticipace nebude projevovat, anebo se projeví pouze v minimálním množství. A to především proto, že studenti si teprve tlumočení zkoušejí, a proto se drží textu a tlumočí doslovně. Ať už jde o text logický či nelogický. Dále je možné, že pokud se anticipace u studentů projeví, bude to anticipace podvědomá, kdy studenti této techniky nevyužívají cíleně, za účelem ulehčení a zjednodušení práce.

6.5.1 Skupina 1

Ve speciálně upraveném textu mohou být natolik zaskočení nelogičností, že zkoumané výrazy buďto nepřeloží vůbec, anebo je přeloží, ale výsledek je matoucí a to se může projevit i v následující části textu.

Jelikož začínají textem upraveným, je možné, že při tlumočení textu správného si zmatení přenesou a ze začátku budou překládat špatně.

6.5.2 Skupina 2

Začínají textem správným, který pro ně nepředstavuje větší problémy. Ale při přechodu na text upravený mohou mít ze začátku problémy, a to právě proto, že budou využívat znalostí získaných ještě z textu prvního. Zde to znamená, že budou správně anticipovat, avšak protože tlumočí pozměněný text, jejich anticipace se projeví jako nesprávná.

6.6 Postup při vyhodnocování experimentu

- Krok 1. Přepis a rozbor jednotlivých nahrávek.
- Krok 2. Vytvoření tabulek s výsledky správného a upraveného textu pro každou skupinu.
- Krok 3. Vyhodnocení výsledků každého studenta zvlášť.
- Krok 4. Vyhodnocení výsledků uvnitř jednotlivých skupin při porovnání textu správného s textem upraveným.
- Krok 5. Srovnání výsledků správného textu mezi jednotlivými skupinami.
- Krok 6. Srovnání výsledků upraveného textu mezi jednotlivými skupinami.
- Krok 7. Vyhodnocení daných výsledků souhrnně.
- Krok 8. Vytvoření závěru, zda předvídaná hypotéza byla správná, anebo zda byla vyvrácena.

6.6.1 Vyhodnocení výsledků uvnitř jednotlivých skupin

6.6.1.1 Skupina 1

6.6.1.1.1 Vyhodnocení výsledků každého studenta skupiny 1

Student 1 – ze začátku byl správným textem ovlivněn a anticipoval, avšak později začal být zmaten a nelogické výrazy již nepřekládal.

Student 2 – student především překládá. Je možné, že student používá anticipace shora –dolů při tlumočení správného textu.

Student 3 – ze začátku se snaží držet textu, ale později je jím ovlivněn a také znalostmi získanými tlumočením prvního textu.

Student 4 – student zaměněná slova vynechává, neboť mu nedávají logický smysl.

Student 5 – pouze dvakrát přeložil zaměněný výraz a poté už jen vynechával, zmaten nelogičností.

Student 6 – 6 výrazů ze 7 vynechal, zmaten nelogičností smyslu.

Nadpoloviční většina studentů dané nelogické výrazy vynechává.

Dva studenti se nechali textem prvním ovlivnit.

Jeden student v pozměněném textu především překládá.

6.6.1.1.2 Vyhodnocení výsledků uvnitř skupiny 1 při porovnání textu správného s textem upraveným.

Poněvadž studenti nemají s používáním anticipace vědomé zkušenosti, nedokáží jí využít ve větší míře. V upraveném textu většinou nelogické výrazy vynechávají a nepřekládají je. Znamenalo by to pro ně větší spotřebu času a tím i delší odmlku od řečníka. Někteří studenti jsou ovlivněni předcházejícím tlumočením a proto nevěnují patřičnou pozornost dalšímu textu a tlumočí stejně jako v textu prvním. Chybí jim koncentrace a schopnost dokázat se odpoutat od prvního textu a plně se soustředit na text nový. Větší úspěšnost měl text originální.

Skupina č. 1 – porovnání textu správného s upraveným textem u jednotlivých studentů – zaměření se na slova, která byla záměrně změněna v upraveném textu.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.
1a	X	A	A	X	X	A	X	X	X	X	X	X	A
1b	A	A	A	A	N	N	A	N	X	X	X	X	A
					Ovlivněn	Ovlivněn		Ovlivněn	Vynechal	Vynechal		Vynechal	
2a	X	A	A	A	A	A	X	X	A	A	A	A	A
2b	A	A	A	A	P	P	A	N	P	X	A	P	X
					Doslovný překlad	Doslovný překlad		Ovlivněn	Doslovný překlad	Vynechal		Doslovný překlad	
3a	X	A	A	X	A	X	X	X	A	A	X	X	A
3b	A	A	A	A	P	P	A	X	N	N	X	N	A
					Doslovný překlad	Doslovný překlad		Vynechal	Ovlivněn	Ovlivněn		Ovlivněn	
4a	X	A	A	X	X	X	X	A	A	A	X	A	A
4b	A	A	A	X	X	X	A	N	X	X	A	X	A
					Vynechal	Vynechal		Ovlivněn	Vynechal	Vynechal		Vynechal	
5a	X	A	A	A	A	X	A	X	A	A	X	X	C
5b	A	A	A	A	P	X	X	P	X	X	A	N	A
					Doslovný překlad	Vynechal		Doslovný překlad	Vynechal	Vynechal		Vynechal	
6a	X	A	A	X	X	X	A	X	A	A	X	A	A
6b	A	A	A	A	X	X	X	X	N	X	A	X	A
					Vynechal	Vynechal		Vynechal	Doslovný překlad	Vynechal		Vynechal	

Porovnání výkonnosti u změněných slov, nejprve studenti tlumočili test správný. Hledání zda studenti využily vědomosti získané z prvního tlumočení a využili je při druhém tlumočení. Zda se nechali zmást. Zda anticipovali anebo překládali.

a – text správný

b – text upravený

6.6.1.2 Skupina 2

6.6.1.2.1 Vyhodnocení výsledků každého studenta skupiny 2

Student 1 – se nechal ovlivnit předcházejícím textem.

Student 2 – převážně anticipoval.

Student 3 – převážně anticipoval.

Student 4 – 5 ze 6 výrazů anticipoval.

3 studenti ze 4 se dokázali odpoutat od předchozího textu a správný text tlumočili i s použitím anticipace.

6.6.1.2.2 Vyhodnocení výsledků uvnitř skupiny 2 při porovnání textu správného s textem upraveným.

Studenti využili znalosti z textu upraveného a text správný přetlumočili správněji. Využili zde také techniky anticipace. Můžeme vidět, že v první části tlumočení, si moc nevěřili, ale s postupem času si začali více věřit a text tlumočili mnohem lépe a správněji. Lze také vyzorovat, že při překladu textu upraveného jako prvního, se často nechali ovlivnit a to tak, že buďto výraz nepřeložili, protože byli zmatení nelogičností smyslu anebo jej anticipovali, ale protože text byl poupraven, jejich výstup se ukázal rozdílný od řečníka. Větší úspěšnost měl text originální.

Skupina č. 2 – porovnání upraveného textu s textem správným u jednotlivých studentů – zaměření na slova, která byla záměrně změněna v upraveném textu.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.
1a	A	A	A	X	X	A	A	X	X	X	X	D	A
1b	X	A	A	X	P	N	A	X	N	P	X	P	X
					Doslovný překlad	Anticipace		Vynechal	Ovlivněn	Ovlivněn		Ovlivněn	
2a	A	A	A	X	A	A	A	X	A	D	A	A	A
2b	X	A	A	X	P	X	A	X	N	P	A	P	A
					Anticipace	Anticipace		Vynechal	Anticipace	Ovlivněn		Anticipace	
3a	A	A	A	A	X	A	A	X	A	A	X	A	A
3b	A	A	A	X	P	X	A	X	X	X	A	X	A
					Ovlivněn	Anticipace		Vynechal	Anticipace	Anticipace		Anticipace	
4a	X	A	A	X	A	A	A	X	A	A	X	A	A
4b	A	A	A	X	N	X	X	X	P	X	X	X	X
					Anticipace	Anticipace		Vynechal	Anticipace	Anticipace		Anticipace	

Studenti nejprve tlumočili text upravený a poté text správný. Hledání zda při druhém tlumočeném textu, který byl správný, byli stále znejistěni z předešlého textu. Zda se jejich nejistota projevila tak, že studenti převážně překládali a anticipaci nevyužili.

a – text správný
b – text upravený

6.6.2 Srovnávání výsledků mezi skupinami

1.) srovnání skupiny 1 a skupiny 2 – upravený text

2.) srovnání skupiny 1 a skupiny 2 – správný text

3.) upravený text

I. 2

II. =

III. =

IV. 2

V. =

VI. =

VII. =

VIII. 1

IX. =

X. =

XI. 2

XII. =

XIII. 2

Větší úspěšnost
měla sk. 2

4.) správný text

I. 1

II. =

III. =

IV. =

V. 2

VI. 1

VII. 1

VIII. =

IX. 2

X. 2

XI. =

XII. =

XIII. =

Úspěšnost
vyrovnaná.

Skupina č. 1 – tlumočený text č.2 –upravený text

A - dobře, anticipováno dobře, tlumočník předvídá správně.

N – špatně, anticipováno dobře, tlumočník předvídá správně podle dosavadních znalostí a obecné platné logiky, ale text byl pozměněn a to tlumočník neočekával

X – nepřeloženo, vynecháno

P – doslovný překlad

Tabulka 1.B Hodnocení sk. 1 - upravený text

	Některí ne	Lidé nečtou	Surfování po internetu	Textování mobily	Levnější (dražší)	V minulých dnech (současnosti)	Popul. Brit. spisovatelka	Nejhůře prodáváný kousek (nejlépe)	Něbyla přeložena (byla)	Nepomysleli (pomysleli)	Rostl	Škaredší hrdina (krásnější)	Servírka
I.	A	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	XIII.
1.	A	A	A	A	N	N	A	N	X	X	X	X	A
2.	A	A	A	A	P	P	A	N	P	X	A	P	X
3.	A	A	A	A	P	P	A	X	N	N	X	N	A
4.	A	A	A	X	X	X	A	N	X	X	A	X	A
5.	A	A	A	A	P	X	X	P	X	X	A	N	A
6.	A	A	A	A	X	X	X	X	N	X	A	X	A

Na příkladech I., II., III., IV., VII., XIII. lze vidět správnou anticipaci.

Příklad VIII. zde lze vypožorovat, že tlumočník anticipoval logicky správně, ale neboť text byl změněn, přetlumočený výraz byl špatný.

Na příkladu X. lze vidět, že tlumočník byl mnohdy řečníkem zaskočen a i když zdrojovému textu rozuměl, nebyl schopen jej přetlumočit, především proto, že výraz odporoval logice.

Skupina č. 2 – tlumočený text č. 1 – upravený text

A - dobře, anticipováno dobře, tlumočnick předvídá správně.

N – špatně, anticipováno dobře, tlumočnick předvídá správně podle dosavadních znalostí a obecné platné logiky, ale text byl pozměněn a to tlumočnick neočekával

P – doslovný překlad

X - nepřeloženo, vynecháno

Tabulka 2.A hodnocení sk. 2 – upravený text

	Někteří ne I.	Lidé nečtou II.	Surfování po internetu III.	Textování mobily IV.	Levnější (dražší) V.	V minulých dnech (současnosti) VI.	Popul. Brit. Spisovatelka VII.	Nejhůře prodáváný koušek (nejlépe) VIII.	Nebyla přeložena (byla) IX.	Nepomysleli (pomysleli) X.	Rostl XI.	Škaredší hrdina (krásnější) XII.	Servírka XIII.
1.	X	A	A	X	P	N	A	X	N	P	X	P	X
2.	X	A	A	X	P	N	A	X	N	P	A	P	A
3.	A	A	A	X	P	X	A	X	X	X	A	X	A
4.	A	A	A	X	N	X	X	X	P	X	X	X	X

Na příkladech II., III., VII., lze vypožorovat správnou anticipaci, kdy buďto všichni anebo skoro všichni studenti anticipovali dobře.

Na příkladech VIII., lze vypožorovat, že studenti měli problém s nelogičností znění.

Příklad IV. následuje v textu ihned po III. a proto je zde možné vynechání ze strany tlumočnicka. V textu je za sebou uvedeno více příkladů a ne všechny je nutno přetlumočit. Cílový text si i tak zachová svůj smysl.

Příklady VI. a IX. zde dokládají skutečnost, kdy student anticipuje správně, ale protože tento text byl změněn proti logice, jeho výsledný tlumočnický překlad je špatný.

Skupina č. 1 – tlumočený text č. 1 – správná verze

A – anticipace správná, tlumočník předvídá správně.

X – nepřeloženo, vynecháno

Tabulka 1.A – Hodnocení skupiny č.1 - správný text

	Některí ne I.	Lidé nečtou II.	Surfuji po int. III.	Textování mobily IV.	Dražší V.	Současnost VI.	Popul. Brit. autorka VII.	Nejlépe prod. kousek VIII.	Přeložena IX.	chtěli X.	Rostl XI.	Krásnější hrdina XII.	Servírka XIII.
1.	X	A	A	X	X	A	X	X	X	X	X	X	A
2.	X	A	A	A	A	A	X	X	A	A	A	A	A
3.	X	A	A	X	A	X	X	X	A	A	X	X	A
4.	X	A	A	X	X	X	X	A	A	A	X	A	A
5.	X	A	A	A	A	X	A	X	A	A	X	X	X
6.	X	A	A	X	X	X	A	X	A	A	X	A	A

Na příkladech II., III., V., IX., X. a XIII. lze vidět správná anticipace u většiny studentů.

Skupina č. 2 – tlumočený text č. 2 - správný text

A – anticipace správná, tlumočník předvídá správně.

X – nepřeloženo, vynecháno

D – špatný překlad

Tabulka 2.B – Hodnocení skupiny č.2 - správný text

	Některí ne I.	Lidé nečtou II.	Surfuji po int. III.	Textování mobily IV.	Dražší V.	Současnost VI.	Popul. Brit. Autorka VII.	Nejlépe prod. Kousek VIII.	Přeložena IX.	chtěli X.	Rostl XI.	Krásnější hrdina XII.	Servírka XIII.
1.	A	A	A	X	X	A	A	X	X	X	X	D	A
2.	A	A	A	X	A	A	A	X	A	D	A	A	A
3.	A	A	A	A	X	A	A	X	A	A	X	A	A
4.	X	A	A	X	A	A	A	X	A	A	X	A	A

Příklady I, II., III., VI., VII, IX., XII. a XIII. nám ukazují správnou anticipaci.

Příklady IV. a VIII. nám ukazují možné zhutnění textu, tím že vypustíme některé slova či výrazy, která nejsou v textu podstatná.

6.7 Závěr experimentu

Na tomto experimentu jsem si ověřila, že i když studenti nemají s technikou anticipace v tlumočnictví jakékoliv zkušenosti jsou schopni jí využít. A to především anticipace podvědomé, kdy jí studenti využívají, aniž by se o to jakýmkoliv způsobem vědomě snažili. Je složité říct, zda studenti využívají více anticipace lingvistické či extralingvistické, neboť studenti neměli možnost se na toto tlumočení připravit a neměli jakékoliv předcházející bližší informace, které by možnost extralingvistické anticipace zvýšily. Na speciálně zaměřených výrazech je možné vidět, že někteří studenti se drží textu a překládají doslovně a také, že pokud je text najednou nelogický a nesmyslný tak jej tak někdy i přeloží bez jejich povšimnutí. Naopak další studenti byly nelogičností a změnou souvislostí zmatení a výrazy zůstaly nepřetlumočené.

7 Závěr

Díky tvorbě této práce jsem si mohla upřesnit co přesně anticipace v simultánním tlumočnictví znamená. Sama anticipace je předvídání, a to dalo by se říci, že v jakékoliv činnosti. V simultánním tlumočnictví, může sloužit jako velmi užitečná technika pro tlumočníka k usnadnění jeho práce a jejího zkvalitnění.

Anticipace máme několik druhů a to podle toho jak jí využíváme, v jakých časových intervalech, a co pro její využití potřebujeme znát. Zde jsem se zabývala především vysvětlením anticipace podvědomé a vědomé a také anticipace lingvistické a extralingvistické.

Dále pak jsem se přesvědčila, že i když tato technika není jinak výrazně propagována. Je zde celá řada odborníků, kteří se tímto tématem zabývají a snaží se jí vylepšovat. Jedním z takových odborníků je G. Černov.

Součástí mé práce bylo také praktické cvičení, malý experiment, kdy jsem nechala speciálně upravený text spolu s textem správným přetlumočit dvěmi skupinami studentů. Vyhodnocení jsem provedla formou kvantitativního hodnocení, kdy jednotlivé hodnocené položky byly přepsány do několika tabulek.

Díky tomuto praktickému cvičení jsem mohla potvrdit svou hypotézu, že studenti anticipaci využívají, avšak především anticipaci podvědomou. Neboť sami studenti jsou teprve na svém tlumočnickém počátku a proto se raději drží při svých tlumočeních doslovně textu. Upravený text jim dělal potíže a to především pro svou nelogičnost v určitých pasážích a nebo výrazech.

Tato práce mi umožnila podívat se hlouběji do oboru tlumočnictví. A protože mým objektem zkoumání byly studenti samotná praktická část se zabírala pouze základním cílem.

Ráda bych proto na tuto práci navázala a využila ke svému dalšímu praktickému zkoumání profesionální tlumočnický s větší praxí a zkušenostmi. Mým cílem je na praktickém případě rozebrat jednotlivé druhy anticipace. Kdy jsou které druhy využívány a jak často. Proč jsou některé používány častěji a jiné méně. Chtěla bych se také zaměřit na způsoby oprav při použití špatné anticipace. A jaké mohou být reakce na tyto opravy ze strany posluchače.

Resume

In this work, I deal with anticipation in simultaneous interpreting (SI)¹³: its definition, possibilities of usage, benefits, drawbacks, its beginnings and researchers interested in this technique. The work is divided into two parts: a theoretical and a practical where I carry out an experiment to find out if inexperienced students can take advantage of anticipation while simultaneously interpreting. More precisely if unconscious prediction is produced. And in which way an illogically adapted text can affect students' attention and their work.

What is the anticipation? The Anticipation, in other words prediction or an assumption of what is going to be said by the interpreter in the target language even before it is mentioned by the speaker in the source language. It is one of the great techniques used by the interpreters in SI. It is a technique thanks to which the interpreters can save their energy and interpret more efficiently and comfortably.

It is also described as an unconscious process that takes use not only of the words themselves but also of the other parts of the discourse.

According to M. Lederer, it is based on generally known collocations. The base for anticipation is objective as well as subjective redundancy. Its mechanism is usually processed in six elementary levels. When anticipating we take all the levels into account. Only this can help the interpreter to achieve a quality interpretation. It is important to focuss on the main points of the message as they all can help the interpreter when anticipating. Anticipation should be performed in the broadest context possible which helps the interpreter in a fluency of the interpreted speech in the target language and it eliminates many inevitable corrections.

But as not to be mistaken anticipation can be used in other fields too such as human behaviour and human speech. The principles are similar. The more possibilities in a certain point the bigger informative value of the chosen alternative. (G. Chernov 2004)

There are many different types of anticipation.

R. Setton divides it into linguistic and extralinguistic. The linguistic type is based on syntactic and /or semantic information taken from the source sentence (word, sense, text context). Whereas by taking advantage of the extralinguistic anticipation, the

¹³ Simultaneous interpreting – from now on the abbreviation SI will be used.

interpreter takes use of the whole situational knowledge such as knowledge of the environment, atmosphere of the conference, the speaker, of his behaviour, the advantage to see the speech beforehand. Thanks to the extralinguistic knowledge the interpreter has a greater chance to anticipate correctly without any mistake.

M. Lederer differs between clear anticipation (from the top to the bottom) and controlling (from the bottom to the top) anticipation. The clear anticipation means that the interpreter says his prediction in the target language even before the speaker says it in the source language. And the second one has a controlling character. Although the interpreter processes his interpretation after the speaker, the time gap is so small that it is obvious that he had to anticipate but just waited for the speaker to make sure that his predictions were correct. And as soon as he was ensured that his assumptions were correct he did not wait any longer but said it in the target language.

The usage of the correct probabilistic prediction is influenced by a number of circumstances:

- The personality of the interpreter,
- Fluent knowledge of the source and the target language of the interpreter,
- The knowledge of the topic and its content.

It is important to put together the sense of the sentence and its surrounding as soon as possible and to form and shape it in its very course of the speech into its final form in the target language.

As it has already been mentioned we anticipate even unconsciously. The best example is SI from German to English and also when interpreting set phrases. Different languages have different word order so the anticipation is many times an inevitable tool. As well as taking advantage of all the hints offered, the interpreter should not overestimate its importance.

The main benefits of anticipation

- Reduction of spent energy,
- The extralinguistic technique gives the opportunity of acquiring more information beforehand, being more self-confident and calm
- A possible usage when technical equipment fails
- When mishearing or miscomprehending something from the source language

The main drawbacks of the anticipation

- Overconfidence in the anticipation and insufficient control
- The speaker can change the speech without warning the interpreter
- The speech can be illogical on purpose

The results of faulty anticipation can be omissible as well as clearly visible in need for immediate correction. A good correction without losing the pace with the speaker is usually hard and takes a lot of energy even from an experienced interpreter. Echo check is always necessary.

As for the practical part which is included, I tried to prove or disprove my hypotheses that students do not use the technique of anticipation in SI or if used they take advantage of unconscious anticipation mostly. To be able to do this I let students of interpreting course interpret two texts. One was especially adapted with some parts illogically changed so as to see the students' reaction when they realise they made a mistake and when they hear some part on the contradictory to its logical sense. The second text was in its original form where anticipation was easy to occur. These two types of interpretations were examined and then evaluated.

To analyze the separate interpretations more thoroughly students were split into two groups where one group started with the interpretation of the original text and then with the adapted and the second group started with the adapted text. This way, it was possible to see if the students second interpretation was influenced by the first one or not, and if the first interpretation left any impact on their next interpretation.

My hypotheses

Group 1

They could be confused by the illogical terms. The terms can be either left uninterpreted or if translated the result is confusing which can have a bad impact on the other part of the text as well.

This group starts with the adapted text so there is a chance that the confusion will be seen in the next text too although the next text is the original one.

Group 2

As they start with the original text, it does not make them any bigger problem. But when interpreting the second text they could experience slight difficulties as they can be taking advantage of the gained knowledge from the previous text.

Unfortunately this time the text is adapted so some phrases should be different. If using anticipation it is probable that it will be misleading.

My findings

Group 1

As they do not have any conscious previous experience with this technique they can not use it in greater extent. In the adapted text they omit the illogical phrases. To translate them it would mean bigger time consumption and longer gap between them and the speaker. Some students were influenced by the first text which was original and so the second interpretation is similar. They lack concentration and the ability to free them of the first text and concentrate on the new one. The first original text was more successful in this group.

Group 2

The students took advantage of the adapted text and the original text interpreted as the second ended up better. They also took the use of the anticipation technique. It is visible that in the first half of the interpretation they did not believe in themselves much but with the time passing their production was better and more correct. In the adapted text, it is visible that students were often confused by the illogical phrases and so they either

did not translate it or they unconsciously anticipated it but because the text was adapted their interpretation was wrong. In the original text their anticipation would have been correct. They scored better in the original text.

This experiment helped me to prove that students do not use anticipation as a conscious technique to help themselves. On the contrary the unconscious anticipation is used by almost every student. Since much information was not given before the interpreting, in most cases the linguistic anticipation was shown. But because the subject of the text is a common one, it is possible that some extralinguistic anticipation took place. In some interpretations we can see that students are just learning how to interpret correctly so they interpret word by word without even taking notice of an illogical sense. On the other hand some students were blown away by the illogical sense which left impact on their following work.

Anotace

Příjmení a jméno:	Böhmová Marie
Katedra:	anglistiky a amerikanistiky Filozofické Fakulty
Název práce:	Anticipace v simultánním tlumočnictví
Vedoucí práce:	Mgr. Veronika Prágerová
Počet stran:	49
Počet titulů použité literatury:	27
Klíčová slova:	anticipace simultánní tlumočnictví nadbytečnost chyby tlumočnick řečník

Tato bakalářská práce je zaměřena na téma anticipace v simultánním tlumočnictví. Skládá se jak z teoretické, tak i praktické části.

V teoretické části nejprve vysvětluji svůj záměr a cíle této práce. Poté se zabývám vysvětlením samotného pojmu anticipace a jak je tato technika využívána především v simultánním tlumočnictví. Dále dělím anticipaci podle druhů. Zabývám se nezbytností jejího užívání v některých případech. A jaké výhody a nevýhody z ní plynou.

Tato práce má také část praktickou, kde na upraveném textu společně s jeho správnou variantou, se snažím potvrdit či vyvrátit svou hypotézu. Předpokládám, že studenti techniku anticipace nevyužívají. Abych mohla své tvrzení obhájit či vyvrátit, využila jsem studenty tlumočnického cvičení k přetlumočení experimentálního textu spolu se správným textem. Tlumočení bylo nahráno a nahrávky byly následně vyhodnoceny a byly provedeny závěry.

Annotation

This bachelor work is focused on a topic anticipation in simultaneous interpreting. My work consists of a theoretical as well as a practical part.

At first the theoretical part where a purpose and the main target of this work is explained. Later on I give definition of the term anticipation and in which ways it is used as a technique in SI. I talk about different types of anticipation and when it is necessary to use it. What are its pros and cons.

In the practical part an experiment is carried out. Where on a specially prepared text together with the original text I try to prove or disprove my hypothesis, that students don't take advantage of this technique. To be able to do so, students of interpreting course interpreted both texts. Then the recorded interpretations were examined and final conclusions were made.

Bibliografie

ADAMOWICZ, Alicja. *The Role of Anticipation in Discourse: Text Processing in Simultaneous Interpreting*. Polish Psychological Bulletin. 1989. Vol.20 (2). p.153-160.

ANOKIN, P. K. *Philosophical Aspects of the Functional System Theory*, Moscow, 1978.

BAKER, Mona. Malmkjaer, K. (eds), *Routledge encyclopedia of translated studies*. London: Routledge, 2001.

ČEŇKOVÁ, I. a kol. *Teorie a didaktika tlumočení I*. Praha FFUK: Desktop Publishing, 2001.

FEIGENBERG, I.M., G.E. Žuravlev. *Verovatnostnoe prognozirovanie Deyatelnosti Čeloveka*. Moskva: Nauka, 1977.

GAMBIER, Yves., D. Gile., Ch. Tailor. (eds). *Conference interpreting: Current trends in research*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1997.

GILE, Daniel. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995.

HANSEN, Inge, G., Shlesinger, M. *The silver lining: Technology and self-study in the interpreting classroom*.

HERBERT, Jean. *The Interpreter's handbook: How to become a conference interpreter*. Geneve: Georg, 1952.

ČERNOV, Gelij. V. *Osnovy sinchronnogo perevoda*. Moskva: Vysšaja škola, 1987.

ČERNOV, Gelij.V. *Teorija i praktika sinchronnogo perevoda (Theory and practice of simultaneous interpretation)*. Moskva: Meždunarodnyje otnošenija, 1978.

ČERNOV, Gelij. V. *Semantic aspects of psychological research in simultaneous interpretation*. LANGUAGE AND SPEECH, 1979. N. 22. p. 277-295.

ČERNOV, Gelij, V. *Inference and anticipation in simultaneous interpreting*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2004.

JONES, Roderick. *Conference Interpreting Explained*. Manchester: St. Jerome Publishing, 1998.

LAMBERT, Sylvie, Moser-Mercer B. *Bridging the gap: Empirical research in simultaneous interpretation*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1994.

LEDERER, Marianne. *La traduction simultanée fondements théoriques*, PhD dissertation. Université Paris III, 1980. p. 382–391.

LEDERER, Marianne. *La traduction simultanée*. Paris: Minard, 1981.

LIU, Minhua., Schallert, D. L. and Carroll. P. J. *Working memories and expertise in simultaneous interpreting*. INTERPRETING, 2004. N 6:1, p. 19-42.

MILLER, George. A. *Language and Communication*. New York, Toronto: McGraw-Hill, 1963.

PÖCHHACKER, Franz., Schlesinger M. *The Interpreting Studies Leader*, Routledge Language Readers, London and New York, 2002.

SALEVSKY, Heidermarie. *Inference and anticipation in simultaneous interpreting*. A probability prediction model. (rew.), INTERPRETING, 2007. 9:1, p.119-124.

SEEBER, Kilian. G. *Intonation and Anticipation in Simultaneous Interpreting*, Université de Genève.

SELESKOVITCH, Danica. *L'interprète dans les conférences internationales: problèmes de langage et de communication*. Paris: lettres modernes minard, 1968.

SETTON, Robin. *Simultaneous Interpretation A Cognitive – pragmatic analysis*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1999.

SCHAFFNER, Christina (ed.) *Translation Research and Interpreting Research*, Clevedon England: Multilingual Matters, 2004.

SPERBER, D. & Wilson, D. *Relevance: Communication and Cognition*. Oxford: Blackwell. (1986/1995)

STERN, Lily. *Anticipation in sight-reading and in simultaneous interpreting*. Thesis proposal, Department of Translation and Interpreting Studies. Bar Ilan University, 2005.

VANDEPPITE, Sonia. *Anticipation in Conference Interpreting: A Cognitive Process*. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 2001. 14, p. 323-335.

WILSS, Wolfram. *Syntactic anticipation in German-English simultaneous interpretation*, in D. Gerver & H. Sinaiko (Eds.), *LANGUAGE, INTERPRETATION AND COMMUNICATION* New York: Plenum Press, 1978. p. 335-343.

Elektronické zdroje:

BESIEN VAN, Fred. *Anticipation in Simultaneous Interpretation* [online]. Meta. Montréal : Les Presses de l'Université de Montréal, 1999 [cit. 2007-11-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.erudit.org/revue/meta/1999/v44/n2/004532ar.html>>. ISSN 0026 - 0452.

DESLACHE, Lucile. *Empirical Research into Translation and Interpreting* [online]. Bulletin Suisse de linguistique appliquée. CH Franc : 2005 [cit. 2007-11-25]. Dostupný z WWW: <http://www.jostrans.org/issue06/rev_kunzli.php>. ISSN 1023 - 2044.

DOOLEY, Sheila, LANGENDOEN, Terry. *Review: Translation/Semantics: Chernov (2004) : Inference and Anticipation in Simultaneous Interpreting* [online]. LINGUIST List. Eastern Michigan University, Sun Jul 24 2005 [cit. 2007-11-24]. Dostupný z WWW: <<http://listserv.linguistlist.org/cgi-bin/wa?A2=ind0507D&L=linguist&D=0&P=2296&F=P>>. ISSN 1068 - 4875.

DRABEK, Marzena. *Open Letter Requesting Real-Life Experiences for Use in Research Project* [online]. aiic. Switzerland : International Association of Conference Interpreters, 2001 [cit. 2007-05-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/page312.htm>>.

HUNG, Gardenia C. *Interpreters FAQ* [online]. ATA. American Translators Association, 04-Feb-2006 [cit. 2007-10-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.ata-spdl.org/Departamentos/Interpreting/InterpretersFAQ.htm>>.

MATTHEWS, John. *Review: Introducing Interpreting Studies - F. Pöchhacker* [online]. JosTrans. 03-January 2005 [cit. 2007-11-24]. Dostupný z WWW: <http://www.jostrans.org/issue03/rev_pochhacker.pdf>. ISSN 1740-357X.

SETTON, Robin. *So what is so interesting about simultaneous interpreting?* [online]. SKASE Journal of Translation and Interpretation. Prešov : SKASE & PULIB, 2005 [cit. 2007-09-23]. Dostupný z WWW: <http://www.skase.sk/Volumes/JTIO1/doc_pdf/06.pdf>. ISSN 1336-7811.

SHLESINGER, Miriam. *Research skills and interdisciplinarity in Translation and Interpreting Studies* [online]. European Society for Translation Studies. European Society for Translation Studies, 22-Nov-2006 [cit. 2007-11-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.est-translationstudies.org/Research%20issues/061122%20LjubljanaShlesinger.htm>>.